

Financiën na je 65ste

Themadag van het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten
20 mei 2009

Voorwoord

Op 20 mei 2009 organiseerde het Netwerk van organisaties van Oudere Migranten een themadag over 'Financiën na je 65ste'. Inkomen en financiële zekerheid voor oudere migranten is één van de prioriteiten van het NOOM.

De financiële positie van oudere migranten is op dit moment een punt van grote zorg. Een paar voorbeelden, die te lezen zijn op de website van MOVISIE: van de Turkse ouderen heeft 67%, van de Marokkaanse 86%, van de Surinaamse 31% en van de Antilliaanse ouderen 42% een laag inkomen, van de autochtone ouderen is dat 11%. Oorzaken hiervan zijn het lage beroepsniveau, het ontbreken van een aanvullend pensioen, een onvolledige AOW opbouw en de aanwezigheid van maar één inkomen in een huishouden.

Op de themadag is uiteraard ruim aandacht besteed aan de kwestie van de onvolledige AOW. Maar liefst 95% van de oudere migranten heeft te kampen met een AOWhiaat. Zij zijn op latere leeftijd naar Nederland gekomen en hebben daardoor geen volledige AOW kunnen opbouwen. De laatste jaren is gelukkig vooruitgang geboekt in de strijd om de positie van de oudere migranten te verbeteren. Maar de problemen zijn nog lang niet opgelost. Ook de actuele discussie rond de verhoging van de pensioenleeftijd kwam aan de orde.

In workshops is uitgebreid aandacht besteed aan verschillende onderwerpen die te maken hebben met 'Financiën na je 65ste': de opbouw van de financiën na je 65ste; pensioenopbouw en het lezen van pensioenberichten; erfrecht en nalatenschap; en uitvaartverzekeringen.

Bijna 100 ouderen uit de Surinaamse, Turkse, Marokkaanse, Zuid-Europese, Molukse, Antilliaanse en Chinese gemeenschappen bogen zich over al deze ingewikkelde onderwerpen. Het was niet alleen een dag om te leren en kennis op te doen. Maar het was ook een dag om elkaar te leren kennen. Het was voor de eerste keer dat het NOOM een dergelijke grote bijeenkomst heeft belegd. Het was fantastisch om te zien hoe ouderen van verschillende achtergronden hun ervaringen deelden en herkenning vonden bij elkaar.

Het NOOM dankt Intercultureel Bureau SES voor de uitstekende organisatie van deze dag en de medewerkers van de LOM Samenwerkingsverbanden, de Pensioen kijker, Zeker-Weten en Yarden voor hun positieve en enthousiaste medewerking.

We kijken terug op een zeer vruchtbare, energieke dag die veel belooft voor de toekomstige samenwerking tussen de oudere migranten en hun organisaties.

Christina Harrevelt,
Voorzitter NOOM

Programma

Locatie : Van der Valk Hotel Breukelen
Stationsweg 91
3621 LK, Breukelen
tel. 0346 265888

9.30 uur	Inloop
10.00 uur	<i>Welkom</i> door Christina Harreveld, voorzitter NOOM <i>Praktische mededelingen</i> door de dagvoorzitter, Niyazi Bahadin, intercultureel bureau SES <i>Introductie</i> op het thema van vandaag: interactief vragenspel
10.30 uur	<i>De strijd om het AOWgat en de verhoging van de pensioenleeftijd</i> Harm van Zuthem, Samenwerkingsverbanden van het LOM (Landelijk Overleg Minderheden)
11.00 uur	Vragenronde en uitwisseling
11.30 uur	Pauze
12.00 uur	<i>Improvisatietheater</i> Improtheater
12.30 uur	(Terzijde: toelichting van Margo Niestadt van ANBO op de dvd over het Elektronisch Patiënten Dossier, gemaakt door ANBO in samenwerking met het NOOM) Lunch
13.30 uur	<i>Workshops ronde 1</i>
14.30 uur	Pauze
15.00 uur	<i>Workshops ronde 2</i>
16.00 uur	<i>Plenaire afsluiting:</i> Wat neemt u mee naar huis? Wat gaat u doen met de thema's voor uw achterban?
16.30 uur	Einde Gelegenheid tot napraten

De strijd om het AOWgat en de verhoging van de pensioenleeftijd

Inleiding door Harm van Zutem, beleidsmedewerker Inspraak Orgaan Turken

Ik wil me niet met de organisatie van uw themadag bemoeien, maar beide onderwerpen hebben minder met elkaar te maken dan op het eerste gezicht lijkt. Het AOWhiaat is voor u en uw doelgroep een heel belangrijk onderwerp. De verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd heeft voor u geen gevolgen als u ouder bent dan 65 en nauwelijks gevolgen als nu nog geen 65 bent.

Daarmee bedoel ik niet te zeggen dat het voor uw organisatie geen belangrijk onderwerp zou moeten zijn. Dat is wel het geval naar mijn mening. Ik kom daar aan het eind van mijn verhaal op terug.

Actie tegen het AOWhiaat

Eerst de actie tegen het AOW hiaat. Als je wilt weten hoe je verder moet, kijk je eerst maar de route die je hebt afgelegd.

Ik ga een antwoord geven op drie vragen:

1. Met welke inzet zijn we begonnen? Wat wilden we bereiken?
2. Wat is er binnengehaald?
3. Hoe gaan we verder?

Terug in de geschiedenis

De strijd tegen het AOWgat kent een hele lange geschiedenis. In de jaren negentig hebben we al acties ondernomen. Dat leidde ondermeer tot een SERadvies in 2000 – het eerste advies van de SER op aanvraag van de kamer.

Een belangrijke aanbeveling van de sociale partners was dat de AOWopbouw teruggebracht moest worden naar 40 jaar.

Daar zou de regering van alles mee doen, maar dat is niet gebeurd. Het werd stil. Ook op andere terreinen verslaptte de aandacht voor allochtone ouderen. Nederland had andere zaken aan zijn hoofd. Door de opstand van Fortuyn en zijn aanhangers was er geen enkele partij die iets ten voordele van allochtonen wilde doen. De economie verslechterde na 2001. Het algemeen beleid is mooi genoeg, was het credo.

Algemeen beleid, maar dan moet iedereen daar ook van profiteren. En dat was niet het geval.

Wij komen er aan is opgesteld na een groot aantal bijeenkomsten overal in Nederland en raadpleging van een groot aantal deskundigen en potentiële medestanders.

De eisen ten aanzien van de AOW waren:

- Periode in herkomstland van 13 naar 26 weken
- Uitvoering door de SVB
- Structurele oplossing.

Waarom die eisen? Het was duidelijk dat er op financieel terrein moeilijk iets kon worden veranderen. Bij het regeerakkoord van Balkenende II was afgesproken dat er niets aan de AOW zou gebeuren. Verder was er een forse bezuinigingsdoelstelling.

Daarom: eerst de meest knellende problemen oplossen (13 weken), dan de aanvullende bijstand voor 65-plussers losmaken van de sociale diensten. Op de langere termijn kijken of je naar een alternatief voor de bijstand kunt.

Actie voeren doe je niet in je eentje. Ook andere organisaties hadden het punt van het AOWhiaat opgenomen. Niet altijd vanuit dezelfde invalshoek. De FNV zette financiële eisen

juist wel centraal. Surned benadrukt – naar aanleiding van een uitspraak van de *Commissie gelijke behandeling* dat Surinamers en Antillianen zouden moeten worden behandeld alsof zij ook in hun land van herkomst AOW rechten hadden opgebouwd.

Staatssecretaris Van Hoof reageerde: volgens hem was er niets aan de hand. Bij het kabinet Balkenende II kregen we niets gedaan. Op de brieven van het LOM, het Landelijk Overleg Minderheden, en de CSO, de koepel van de ouderenorganisaties kwamen uitsluitend afwijzende antwoorden.

Eind 2006 werd een taart met 8.000 handtekeningen aangeboden aan de Tweede Kamer. De leide er met name toe, dat de Themacommissie Ouderen aandacht kreeg voor het onderwerp en ook daadwerkelijk als aanbeveling formuleerde dat een oplossing moest worden gevonden voor het AOWhiaat.

FNV, ANBO en LOM gaven het Verweij-Jonker Instituut opdracht tot een onderzoek. Daaruit kwam een aantal aanbevelingen voort. Deze hebben we weer overhandigd. Inmiddels was er een nieuwe staatssecretaris en die beloofde dat hij er op korte termijn iets aan zou doen. Ook waren politici aanwezig van bijna alle politieke partijen. En die herhaalden wat ze ook bij andere bijeenkomsten (Surneds) hadden gezegd: We gaan er voor zorgen dat de staatssecretaris woord houdt.

Maar de staatssecretaris hield geen woord. Hij schreef een brief die heel erg lang was, maar waar niets in stond. 'Sympathiek bedoeld, maar het kan niet!' of woorden van gelijke strekking.

Dat hebben we niet op ons laten zitten

Drie weken na publicatie van de brief zaten we in een stampvolle Nieuwe Kerk in Den Haag. Mariëtte Hamer zei hier dat ze geen genoegen nam met de brief en dat heeft ze ook niet gedaan. Op 18 januari vorig jaar eiste de Tweede Kamer dat er op een aantal punten verbeteringen moesten komen. Aboutaleb beloofde voor de zomer met een aantal notities te zullen komen, waarin hij die oplossingen zou presenteren.

Resultaten tot nu toe

Voor ik met het goede nieuws kom, eerst het slechte nieuws. Onze financiële voorstellen, inmiddels overgenomen door de Kamer, wees de staatssecretaris af.

- Onze gedachte was dat mensen extra jaren zouden moeten kunnen inkopen tegen dezelfde voorwaarden die gegolden zouden hebben als ze tijdig over het AOWhiaat waren geïnformeerd. Voor de mensen die inmiddels een goed inkomen en een vette

pensioenregeling hebben is dat erg voordelig. Voor mensen met een laag inkomen is het dan ook nog te duur.

- Als je wilt voorkomen dat kleine pensioenen in het AOWgat verdwijnen, dan benadeel je de mensen die op of net boven het minimumloon uitkomen. Daar moest een oplossing voor komen.

Wat de laatste eis betreft, daarvoor waren de eisen afgeleid van de vorige. De vrijlating van kleine pensioenen is net zo hoog als de rente die je zou krijgen van het vermogen dat wordt vrijgelaten.

€ 10.910,-- en bij alleenstaanden € 5.455,--.

Maar de notities van de staatssecretaris bevatten ook goed nieuws. De overheveling naar de SVB zou bij wet geregeld gaan worden.

Dan is dit het totaalplaatje van wat we hebben bereikt.

- Wie naast de AOW een aanvullende bijstandsuitkering krijgt mag tegenwoordig 26 weken in het buitenland verblijven.
- De uitvoering van de AOW wordt overgeheveld naar de Sociale Verzekerings Bank, wat de klantvriendelijkheid verhoogt.
- De voorlichting over het AOWhiaat wordt verbeterd.
- De termijn waarbinnen migranten mogen besluiten AOWjaren in te kopen is verlengd van vijf tot tien jaar na het moment van vestiging in Nederland.

Als je dit lijstje vergelijkt met het lijstje waar ik mee ben begonnen met de eisen uit 2004, zie je dat we de directe pijnpunten hebben opgelost, maar dat er nog geen bevredigende structurele oplossing is.

Er komt een wetswijziging van de WWB om de aanvullende bijstand weg te halen bij de gemeenten en bij de SVB onder te brengen, maar het blijft bijstand.

De WWB-65+ heet het al. De regels van de WWB gelden, maar in het kader daarvan kan de SVB ook eigen beleidsregels opstellen.

Wat is nu ons perspectief?

En nu verder?

Is er ruimte voor onze financiële eisen?

Ik denk het niet.

Als we nu komen met hogere vrijlating van pensioenen, een hogere grens voor de vermogenstoets of een betaalbare inkoopregeling, worden we voor gek verklaard.

Dit is even niet de tijd om daar opnieuw over te beginnen.

Wat moeten we dan wel doen? Zorgen dat er kansen komen die in de toekomst kunnen worden verzilverd.

De bijstand is geen oudedagsvoorziening! Met die leus zijn we ooit begonnen.

Meer geld zit er niet in, maar schaf dan in elk geval de naam af.

Bijstand is een vangnet. Een tijdelijke voorziening. Dat geldt niet voor de WWB-65+ die is voor altijd.

Bijstand is voor iemand die eigenlijk moet werken – dat geldt niet voor ouderen, want die hebben vaak meer dan genoeg gewerkt.

Het lijkt een psychologisch iets, maar dat is het niet. De inzet is dat in de toekomst uw positie wordt vergeleken met die van andere ouderen en niet met jongere bijstandsgerechtigden.

Uw strategische uitgangspositie is dan een stuk sterker.

Dat geldt met name ten aanzien van de vermogenstoets, want op dat punt had de staatssecretaris de minst sterke argumenten.

Verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd

Nu nog even kort over de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd.

Als gezegd: U krijgt daar vermoedelijk niets of slechts weinig mee te maken.

Sociaal akkoord op 25 maart: AOW leeftijd naar 67 jaar, maar de SER heeft tot 1 oktober de tijd om een alternatief aan te dragen.

De tekst van het akkoord is niet erg concreet en tijdens het Kamerdebat over de crisismaatregelen bleek al direct dat Donner er anders over denkt dan Agnes Jongerius. Eigenlijk komt het er op neer dat de regering, voor zij een definitief standpunt inneemt, bereid is om nog even naar het SER voorstel te kijken.

Alternatief voor de plannen?

Hoe wordt daar naar gekeken.

Het zal niet meevallen met een beter alternatief te komen, want het kabinet heeft van de verhoging van de AOWleeftijd hoge verwachtingen

Donner heeft de criteria waaraan het alternatief moet voldoen behoorlijk aangescherpt.

- de houdbaarheid van de overheidsfinanciën
- de houdbaarheid van de aanvullende pensioenen
- de verhoging van de arbeidsparticipatie
- verlaging van de collectieve uitgaven

Agnes Jongerius en de SER worden zo gedwongen een wondermiddel te bedenken.

Allerlei deskundigen en hoogleraren hebben in de pers al aangegeven dat de bezuinigingsdoelstelling onhaalbaar is.

Om de benodigde vier miljard te halen zal 25 procent van de werknemers tot zijn 67ste moeten doorwerken. Nu werkt van de 64jarigen slechts 13 procent.

WW en WIA zijn duurder dan de AOW.

Wat betreft de houdbaarheid aanvullend pensioen.

Het draait om twee jaar langer doorbetalen en twee jaar minder uitbetalen. Dat werkt wel, maar 't is in feite diefstal. Als de banken voor miljarden aan garantie krijgen, waarom pensioenfondsen dan niet?

Steeds meer kritiek op waarde van AOW-67

- Het effect op de arbeidsparticipatie wordt steeds meer betwijfeld
- Nu werken slechts 13% van de 64-jarigen
- Geen empirische onderbouwing (CPB gebruikte een Amerikaans onderzoek naar het effect van een verhoging met twee maanden voor 62-jarigen)
- De pensioengerechtigde leeftijd in Nederland is al hoger dan in andere landen
- Het bezuinigingseffect is verwaarloosbaar

Twee jaar AOW, dat is € 23.000,- per burger en dat maakt natuurlijk verschil.

In eerdere plannen wordt uitgegaan van verhoging van de AOW per 2016 (1 maand per jaar), zodat pas vanaf het jaar 2040 de AOWleeftijd volledig op 67 jaar ligt.

Dit betekent dat de groep jongeren die in 2009 36 jaar of jonger is (jongeren geboren na 1973) pas op 67 jaar AOW ontvangt. Dit betekent dat iedereen boven de 36 jaar voor zijn/haar 67e al AOW ontvangt. De tieners, twintigers en begin dertigers betalen dus de volledige rekening.

De vakbeweging speelt hoog spel. Ze heeft zich verplicht om binnen een half jaar met een acceptabel alternatief te komen.

- Aftopping hypotheekrenteaf trek
- Fiscaliseren van de AOW premie

- Fiscaliseren van de AWBZ (meer betalen in derde en vierde belastingschijf)
Deze en andere alternatieven zijn de revue al gepasseerd. Die alternatieven zijn afgewezen. Dat kan natuurlijk op 1 oktober anders liggen.

Valse tegenstelling tussen jongeren en ouderen

Jongerenorganisaties – bijvoorbeeld van politieke partijen – roepen dat ouderen best wat langer kunnen doorwerken. Ouderenorganisaties hebben zich daarentegen fel tegen het plan gekeerd. Dat is merkwaardig. Voor ouderen verandert er niets – die zijn al met pensioen. Als er een verhoging komt, zal daar een overgangsmaatregel in zitten, waardoor 50-plussers er ook niet veel van merken. Maar juist de jongeren zullen de volle twee jaar langer moeten doorwerken. Jongeren die voor verhoging van de AOW stemmen, snijden dus in eigen vlees.

Op 13 april 1994 demonstreerden 12.000 ouderen in een ijskoud PSV stadion. De AOWplannen van Brinkman luidden de grootste nederlaag in voor het CDA ooit: 20 zetels.

De stem van ouderen in de discussie is belangrijk. Zij zijn ervaringsdeskundigen. Ze hebben ook een grote politieke macht. Het voordeel van spreken voor ouderen is dat je nog eens een voorbeeld uit de geschiedenis kunt aanhalen. Bij de verkiezingen in 1994 wilde het CDA de AOW verlagen. Dat hebben ze geweten! Acht jaar lang geen regeringsdeelname meer. Ook al zijn de huidige ouderen niet het slachtoffer van de verhoging van de AOWleeftijd – ze gaan daar wel grote invloed op uitoefenen.

Workshop Opbouw van je financiën

Workshopleider: Gonnie Kaptein
Lize, overlegpartner Rijksoverheid Zuid-Europese gemeenschappen

Lize

Lize is een van de Samenwerkingsverbanden van het Landelijk Overleg Minderheden (LOM). Lize behartigt daarbinnen de belangen van personen afkomstig uit Bosnië-Herzegovina, Griekenland, Italië, Kaapverdië, Kroatië, voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Montenegro, Portugal, Servië, Slovenië en Spanje en hun nakomelingen.

Informatie over AOW en pensioenen

Aan de hand van een quiz en vragen vanuit de zaal kwam de volgende informatie over AOW en pensioenen aan bod.

(Zie voor de quiz bijlage 1)

- De hoogte van de AOW is onafhankelijk van inkomen en van vermogen: Koningin Beatrix heeft ook recht op AOW. De AOW is begonnen in 1957.
- Mannen en vrouwen krijgen evenveel AOW en bouwen ook ieder hun eigen AOW op. In 1985 is de AOW geïndividualiseerd, tot die tijd kreeg de man als kostwinner de AOW voor het echtpaar.
- Niet iedereen in Nederland krijgt hetzelfde bedrag aan AOW; de hoogte is afhankelijk van het aantal opgebouwde jaren, dwz het aantal jaar dat men ingezetene was in Nederland. Tussen je 15e en 65e kan je in totaal het maximum van 50 jaar opbouwen; 2% per jaar, dus in 50 jaar heb je dan 100% AOW.
- Om verzekerd te zijn voor de AOW hoef je niet gewerkt te hebben; het gaat om het ingezetene zijn. Ook als je in de bijstand zit of huisvrouw bent, dan bouw je AOW op.
- Als je na je 65ste in het buitenland gaat wonen, dan kan je de AOW-uitkering meenemen ('exporteren'). In landen waarmee geen verdrag bestaat over controle en handhaafbaarheid, wordt alleen het bedrag voor een alleenstaande betaald en niet de toeslag voor een jongere partner. Als je voor je 65ste vertrekt dan stopt de opbouw van de

AOW. De AOW kan nooit afgekocht worden bij vertrek uit Nederland. De opgebouwde jaren blijven in Nederland staan en pas uitbetaald als iemand 65 is geworden. Meer informatie over remigratie met de AOW, al dan niet in combinatie met de Remigratiewet, is te verkrijgen bij het Nederlands Migratie Instituut, www.nmigratie.nl, 030-2342936. Zij hebben spreekuren door het hele land.

Bij remigratie met alleen de AOW gelden géén voorwaarden met betrekking tot de nationaliteit; voor de Remigratiewet geldt dat de aanvrager geen Nederlandse nationaliteit mag hebben of afstand moet doen van de Nederlandse nationaliteit.

Hoe iemands totale inkomen na zijn 65ste er uit ziet is per persoon verschillend; het hangt af van hoeveel jaar AOW hij heeft opgebouwd en of iemand daarnaast ook aanvullend bedrijfspensioen heeft opgebouwd. Aan de hand van een blokjesschema (zie bijlage 2) worden verschillende **voorbeelden** besproken.

Ieder kan voor zichzelf tekenen hoe groot zijn eigen blokjes zijn en uitrekenen of zijn AOW en bedrijfspensioen samen, hoger of lager zullen zijn dan het sociaal minimum. Als het totale bedrag lager is dan het sociaal minimum dan kan men in aanmerking komen voor aanvullende bijstand (als men tenminste niet meer vermogen heeft dan ongeveer 5000 euro voor een alleenstaande en 10.000 euro voor een echtpaar). Vanaf 2010 hoeft men voor een aanvraag voor aanvullende bijstand niet meer naar de gemeente, maar kan men deze uitkering tegelijk met de AOW, aanvragen bij de Sociale Verzekeringsbank.

Workshop Ken je pensioen

Workshopleiders: Emilie Schols en Henriëtte de Lange
Pensioen kijker.nl

Pensioen kijker.nl

Pensioen kijker.nl stelt zich ten doel om mensen te laten nadenken over hun pensioen. Ook probeert de stichting pensioen begrijpelijker te maken. Daarnaast geeft Pensioen kijker.nl objectieve informatie over pensioen door middel van brochures en een website (www.pensioen kijker.nl).

Aan Pensioen kijker.nl neemt een groot aantal organisaties deel, waaronder de vakbonden, de Centrale Samenwerkende Ouderenorganisaties (CSO, waarbij ook het NOOM is aangesloten), de Sociale Verzekeringsbank, Ombudsman Pensioenen en de Consumentenbond.

Twee vormen van pensioen

Pensioen bouw je op in dienst van een werkgever. Daarvoor betaal je maandelijks premie. Er zijn twee vormen:

- **Uitkeringsovereenkomst:** dat is een pensioenregeling waarbij je van je werkgever vanaf je pensioendatum een bepaalde pensioenuitkering krijgt. De hoogte van die uitkering hangt samen met het salaris dat je verdiende en het aantal jaren dat je gewerkt hebt.
- **Premieovereenkomst:** dat is een pensioenregeling waarbij je van je werkgever vanaf je pensioendatum een bedrag (premie) krijgt om te besteden aan pensioen. De hoogte van het pensioen hangt af van het kapitaal dat je zo bij elkaar gespaard hebt.

Welke vorm voor jou van toepassing is hangt af van de regeling die door je werkgever is getroffen.

Het pensioenoverzicht

Op het pensioenoverzicht dat je van je pensioenfonds of verzekeraar krijgt zie je hoeveel pensioen je hebt opgebouwd. Tijdens de workshop wordt het pensioenoverzicht toegelicht. Let op: als er geen naam van je partner op je pensioenoverzicht staat, vraag dan na of je partner wel partnerpensioen krijgt.

Je pensioen is afgeleid van je pensioengrondslag. De pensioengrondslag is je salaris minus franchise. De franchise is een bedrag dat van je salaris wordt afgetrokken. Dat is omdat je al AOW krijgt. De franchise is niet in iedere pensioenregeling hetzelfde.

Op het pensioenoverzicht kun je ook zien:

- **Te bereiken ouderdompensioen:** dat is het ouderdompensioen dat je kunt bereiken als je tot je 65ste in dienst blijft
- **Opgebouwd ouderdompensioen:** dat is ouderdompensioen dat je tot dit moment (datum overzicht) al hebt opgespaard.

Hoe kom ik aan mijn pensioen?

Meestal krijg je vanzelf bericht. Als dat niet zo is, neem dan drie maanden voor je met pensioen gaat contact op met je pensioenfonds of verzekeraar. Voor je AOW kun je terecht bij de Sociale Verzekerings Bank (SVB).

Als je niet weet waar je pensioen is, kun je contact opnemen met de 'Helpdesk vergeten pensioenen': 070 311 73 73. Dit nummer is iedere ochtend tussen 8.30 en 12.30 uur bereikbaar.

Meer informatie

Voor meer informatie kun je terecht op de website van Pensioenkijker.nl (www.pensioenkijker.nl). Via de website kun je vragen stellen: info@pensioenkijker.nl.

Je kunt ook brochures opvragen:

- Boekje open over de AOW
- Pensioen als je niet altijd in Nederland hebt gewoond. (Ook verkrijgbaar in het Turks, Frans, Duits en Engels)
- Pensioen en buitenland

Tips

- Kijk regelmatig naar je pensioen.
- Als je nog geen 65 bent: vraag je af of je later na je 65ste wel voldoende inkomen hebt.
- Als je ouder bent dan 65: vraag je af of je partner wel voldoende inkomen heeft als je doodgaat.

Vragen vanuit de deelnemers

Vraag: Wat kost pensioen per maand?

Antwoord: Dat is niet zo te berekenen. Dit is namelijk afhankelijk van je leeftijd, inkomen, looptijd en het type pensioen waar je werkgever aan mee doet. Jongeren zijn goedkoper uit (omdat ze nog een lange afstand tot pensioenleeftijd te gaan hebben) en voor ouderen is het duurder (omdat de afstand tot je pensioenleeftijd korter is t.o.v. jongeren).

V: Is de werkgever verplicht om aan een pensioenregeling deel te nemen?

A: Alleen als er in de branche en verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds geldt. Dat is vaak zo. Anders is de werkgever niet verplicht.

V: Wat gebeurt er als je in de looptijd gaat scheiden?

A: Dan wordt het pensioen dat je tijdens het huwelijk hebt opgebouwd gesplitst in tweeën en krijgen beiden een evenredig deel.

Workshop Erfrecht

Workshopleiders: Jan Sinnema en Hans Winters
(Zeker-Weten – mijn erfenis goed geregeld)

Zeker-Weten

Zeker-Weten is in juni 2005 opgericht door de workshopleiders. Zij werkten beiden vele jaren bij ING Private Banking en hebben een ruime ervaring in de financiële dienstverlening. Zeker-Weten wil de wereld van erfenissen voor iedereen bespreekbaar, inzichtelijk en toegankelijk maken. Een belangrijk instrument hierbij is het erfenisdossier. Met het erfenisdossier krijgt u de mogelijkheid om op eenvoudige wijze actief en gericht met uw erfenis bezig te zijn.

Zeker-Weten fungeert hierbij als gids en brengt de volgende 3 partijen bij elkaar:

- de houders van een erfenisdossier
- de specialisten/dienstverleners in erfenissen
- de nabestaanden/erfgenamen

De erfenis: regel het zelf!

Bij een erfenis gaat het enerzijds om emotie en anderzijds om materiële belangen (geld). Bij de verdeling van een erfenis spelen gevoelens van jaloezie, diverse verwachtingen en onduidelijkheden vaak een grote rol.

Daarom is het advies: regel tijdens het leven wat je wilt en hoe je het wilt nadat je er niet meer bent.

Testament

De workshopleiders raden aan om een testament op te stellen. Echter, in negen van de tien gevallen waarbij men zelf een testament heeft opgemaakt gaat het in de praktijk mis. Het wordt aangeraden om te beginnen met het opstellen van een lijst van spullen, spaargeld, rekeningen, roerend en onroerend goed. Vervolgens kan dan bij de notaris worden aangegeven hoe dit verdeeld moet worden.

Zonder testament

In het geval dat er geen testament is regelt de wet de verdeling. De langstlevende echtgenoot wordt tegenwoordig beter beschermd. Maar het komt wel eens voor dat de kinderen hun erfdeel opeisen en hun vader of moeder het huis uit laten zetten.

Het erfenis-dossier

Zeker Weten heeft een erfenisdossier ontwikkeld. Dat kan behulpzaam zijn om alles rond de erfenis goed te regelen. Alle deelnemers aan de themadag krijgen gratis een erfenisdossier aangeboden! De normale kosten zijn op dit moment € 69,- (incl. BTW).

Met het erfenisdossier kun je systematisch al je bezittingen en spullen doornemen en vastleggen wat je wil dat er mee gebeurt als je er straks niet meer bent. Het helpt om na te denken hoe je het zelf graag geregeld wilt zien. Dat kun je schriftelijk doen, maar ook digitaal via een dossier op internet.

Duidelijkheid

Door de zaken vast te leggen schep je duidelijkheid voor je nabestaanden en kan vaak familieruzie worden voorkomen. Het is ook een manier om dit onderwerp met je kinderen/nabestaanden te bespreken. Aan de hand van het dossier kun je je wensen kenbaar maken en aan hen voorleggen.

Ander voordeel

In geval van inbraak of brand hoef je alleen maar in te loggen op de website van Zeker Weten en je hebt alle gegevens over je bezittingen bij de hand.

Informatie

Voor meer informatie over het erfenisdossier, zie: www.mijnerfenisgoedgeregeld.nl.

Voor meer informatie over erfrecht in Nederland, zie bijlage 3. Hier is een artikel bijgevoegd uit de bijlage bij Perspectief, periodiek van de PCOB, maart 2009.

Workshop 4 Uitvaartverzekeringen

Workshopleiders: Ema Wilhelmus en Jan van Santen
Yarden

Yarden

Yarden is een grote dienstverlener op het gebied van uitvaartverzorging en uitvaartverzekering. De organisatie beschikt een landelijk netwerk van vestigingen. Het motto van Yarden is: 'Iedere uitvaart uniek'. De persoonlijke wensen en de uniekheid van de persoon staan bij Yarden centraal.

Denk na over je uitvaart!

Het is belangrijk om bijtijds in je leven na te denken over de manier waarop je zelf je uitvaart geregeld zou willen zien. Daar zijn een aantal redenen voor:

- Dan weet je dat het zal gaan, zoals jij wilt
- Je helpt de nabestaanden. Je laat hen niet zitten met vragen hoe jij het graag zou hebben gewild
- Het helpt om te bepalen welk bedrag je moet reserveren of verzekeren.

Wat is mogelijk?

De belangrijkste keuze bij de uitvaart betreft de vraag of men zich wil laten begraven of cremen. Daarnaast moet men keuzes maken ten aanzien van:

- De verzorging van de overledene
- Rouwkaarten om te versturen
- Rouwadvertentie
- Rouwbezoek
- Volgauto's of andere vormen van vervoer
- Een afscheidsdienst of -ceremonie
- Draggers
- Speciale rituelen en symbolen, zoals bellen blazen, het oplaten van ballonnen of een brandende lampion
- Muziek
- Bloemen
- Geluid- of beeldopname van de plechtigheid
- Begraven in een kist of lijkwade

- Soort kist: hout in verschillende soorten, kist van aardappelmeel (Re-inGreenmethode: de overledene wordt begraven en opgenomen in de aarde; een boom wordt geplaatst op het graf)
- Grafmonument
- Gedachtenis- of bidprentjes
- Bedankkaartjes
- enzovoorts

Cremeren of begraven?

Cremeren is veel goedkoper dan begraven.

Een basisuitvaart met cremeren kost € 4.000,- tot €5.000,-. Deze omvat de uitvaartleider; de kist; het opbaren; de verassing; het verstrooien door de nabestaanden zelf. Daar komen andere kosten bij, zoals de afscheidsplechtigheid, advertentie, volgauto's. Afhankelijk van de wensen.

Een basisuitvaart met begraven is veel duurder. Hier speelt ook mee in welke gemeente men woont. In Almere wordt bijvoorbeeld voor een graf voor 20 jaar € 3.350,- gerekend; in Naarden is dat € 6.000,-. Voor een totale begrafenisuitvaart moet gerekend worden op zeker € 10.000,- tot € 12.000,-.

Vervoer naar het land van herkomst is nog duurder. Daarbij moet rekening gehouden worden met een totaalbedrag van minimaal € 15.000,- (de terugvlucht kost zo'n € 6.000,-).

Graven

In Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen een algemeen graf en een familiegraf.

Een algemeen graf blijft eigendom van de gemeente. De overledenen mogen hier tien jaar blijven liggen. Daarna wordt het graf 'geruimd'.

In een algemeen graf komen drie mensen boven elkaar te liggen, die niet met elkaar te maken hebben. De eerste overledenen die hier begraven wordt ligt ruim drie meter diep. Voor deze persoon mag de steen recht op geplaatst worden. De tweede komt daarboven te liggen, en de derde daar weer boven. Voor de tweede persoon mag de steen plat voor de staande steen gelegd worden, voor de derde komt de steen vooraan te liggen. Tussen de graven wordt 60-80 centimeter aarde gestort.

Bij een familiegraf wordt de familie eigenaar. Het graf wordt gehuurd voor 20 jaar. Daarna is verlenging mogelijk.

Adviezen en aandachtspunten

- Neem je verantwoordelijkheid voor jezelf en je nabestaanden: bedenk wat je wensen zijn voor je uitvaart.
- Bespreek je wensen met je kinderen en/of andere nabestaanden.
- Zet het op papier. Vul bijvoorbeeld een codicil in. Als je je bij Yarden verzekerd, wordt dat codicil bewaard tot je overlijden. Dan is er geen misverstand over je wensen. Het codicil kun je tussentijds altijd weer veranderen en bijstellen.
- Neem een verzekering als je nog jong bent. Als je ouder bent kun je misschien beter kiezen voor het sparen van het benodigde bedrag.
- Een uitvaartverzekering is de enige verzekering waar je altijd gebruik van maakt!
- Een kapitaalverzekering is beter dan een verzekering in natura.
- Let op: je wensen worden meegewogen bij het regelen van je uitvaart. Maar degene die betaalt voor je uitvaart bepaalt uiteindelijk hoe de uitvaart er precies uitziet!
- Reserveer extra tijd in het rouwcentrum als er veel bezoek wordt verwacht wordt. Dan krijgt iedereen de gelegenheid om op passende wijze afscheid te nemen.

Bijlage 1

Quiz over de AOW

Benodigheden: voor alle aanwezigen gekleurde kaarten,

Ja: gekleurde kaart omhoog

Nee: geen kaart omhoog

1. **Koningin Beatrix krijgt ook AOW: ja/nee?**

Ja.

AOW is onafhankelijk van het inkomen.

2. **Mannen en vrouwen krijgen evenveel AOW : ja/nee?**

Ja.

AOW is in 1985 geïndividualiseerd, tot die tijd kreeg de man de AOW voor het echtpaar.

3. **Iedereen in Nederland krijgt evenveel AOW: ja/nee?**

Nee.

De hoogte is afhankelijk van het aantal opgebouwde jaren.

4. **Je moet gewerkt hebben om AOW te krijgen: ja/nee?**

Nee.

Het gaat om wónen in Nederland, dat is voldoende.

5. **Als je na je 65ste in het buitenland gaat wonen, dan kan je de AOW meenemen: ja/nee?**

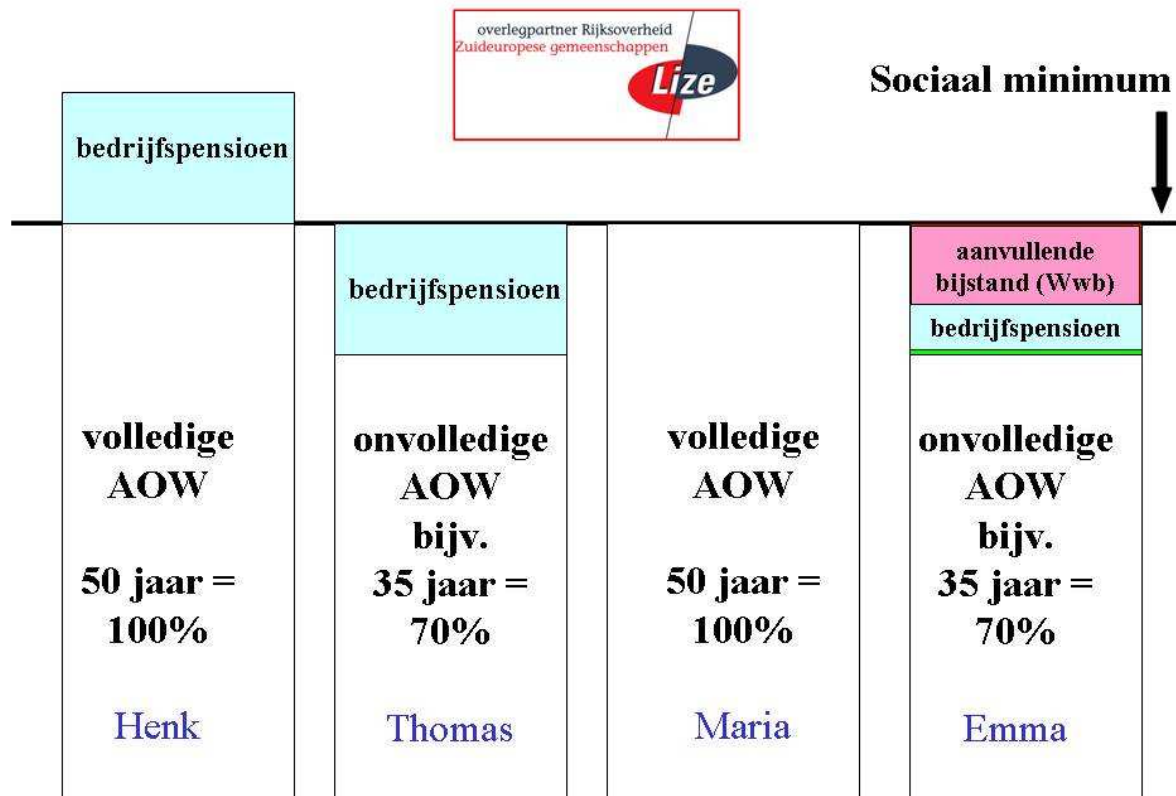
Ja.

AOW is exportabel, met landen waar geen verdrag is, is sprake van korting.

Deze quiz is gemaakt door Gonnie Kaptein van Lize en kan goed gebruikt worden als introductie op een informatiebijeenkomst over de AOW binnen uw eigen organisatie.

Bijlage 2

Blokjesschema Opbouw van je financiën na je 65ste

Toelichting bij blokjesschema AOW

In het schema staan vier **voorbeelden** van hoe iemands inkomen na zijn 65ste kan zijn opgebouwd.

De grootte van de blokjes van de AOW en het bedrijfspensioen verschillen per persoon!

- de hoogte van de AOW hangt af van hoelang men in Nederland woont;
- de hoogte van het bedrijfspensioen hangt af van het salaris dat men verdiende en van de pensioenregeling. Vooral in de eerste jaren dat migranten in Nederland werkten, hebben velen geen of heel weinig bedrijfspensioen opgebouwd. Aanvullend pensioen was in die tijd ook niet verplicht. Het bedrag dat iemand uiteindelijk krijgt kan variëren van een paar tientjes tot honderden euro's per maand.

Van links naar rechts in het schema:

Henk

Henk is een man die altijd in Nederland heeft gewoond, daardoor heeft hij volledige AOW opgebouwd. Hij heeft 35 jaar bij hetzelfde bedrijf gewerkt, daar heeft hij bedrijfspensioen opgebouwd. Dat bedrag ontvangt hij bovenop zijn AOW.

Tómas

Tómas is een collega van Henk. Hij kwam naar Nederland toen hij 30 was en heeft altijd bij het hetzelfde bedrijf gewerkt als Henk. Ze werkten op de dezelfde afdeling en zaten in de dezelfde ploeg. Tómas heeft een onvolledige AOW omdat hij later naar Nederland is gekomen. Hij heeft evenveel bedrijfspensioen opgebouwd als Henk, maar bij Tómas is dat geen extra inkomen, maar net genoeg om zijn AOWgat op te vullen.

Maria

Maria is een vrouw die altijd in Nederland heeft gewoond. Haar man werkte en zij zorgde thuis voor de kinderen en het huishouden. Zij heeft een volledige AOW opgebouwd.

Emma

Emma is een vrouw die naar Nederland is gekomen toen ze 30 was. Ze heeft een onvolledige AOW omdat ze later naar Nederland is gekomen. De eerste jaren dat ze in Nederland was, werkte ze in de schoonmaak, daar was toen geen pensioenregeling. Later, toen de kinderen wat groter waren, heeft ze parttime gewerkt en heel weinig bedrijfspensioen opgebouwd omdat ze een laag salaris had. Haar inkomen na haar 65ste (AOW plus bedrijfspensioen) is lager dan het sociaal minimum. Ze kan aanvullende bijstand aanvragen bij de Sociale Dienst (vanaf 2010 bij de Sociale Verzekeringsbank).

Henk en Maria zijn getrouwd, het is een heel gemiddeld Nederlands echtpaar. Als ze 65 worden hebben ze ieder een volledige AOW en daar bovenop het aanvullende bedrijfspensioen van Henk.

Tómas en Emma zijn getrouwd, het is een heel gemiddeld migranten echtpaar. Als ze 65 worden hebben ze allebei een onvolledige AOW. Het opgebouwde bedrijfspensioen is te weinig om de onvolledige AOW helemaal op te vullen, daarom moeten ze een beroep doen op de aanvullende bijstand. Ze zijn de burens van Henk en Maria.

Bijlage 3

Hoe zit het nu precies?

Wat we moeten weten over erfrecht

Artikel, vrijwel integraal overgenomen uit de bijlage 'Uw erfenis goed geregeld', bij Perspectief, periodiek van PCOB, maart 2009.

Het is zeker niet het leukste onderwerp, het erfrecht, maar toch wel belangrijk. Het is goed om te weten wat de mogelijkheden en beperkingen zijn op dit gebied en hoe u voor uw bezittingen een geschikte erfgenaam aanwijst. De belangrijkste aandachtspunten op een rij.

Wie erft wat?

Als iemand overlijdt laat hij of zij bezittingen (en soms ook schulden) na. Is er geen testament gemaakt dan geldt het zogenaamde versterfrecht. Dat wil zeggen dat de standaardregels van vererving worden toegepast. In 2003 is er een nieuwe wet voor vererving gemaakt waarin het versterfrecht beschreven staat. Kort samengevat komt het hierop neer:

- Als iemand overlijdt en hij laat een echtgenoot achter zonder kinderen dan erft de echtgenoot alles.
- Wanneer er wel kinderen zijn, en geen echtgenoot, wordt de erfenis over hen verdeeld.
- Zijn er kinderen en een echtgenoot dan krijgt de partner de helft van de erfenis – bij een huwelijk in gemeenschap van goederen – de andere helft wordt over de kinderen en de echtgenoot gelijkelijk verdeeld.
- Bij afwezigheid van kinderen en echtgenoot erven de ouders en broers en zussen.

Als u tevreden bent met deze standaardprocedure hoeft u niets te doen. In alle andere gevallen is een testament nodig en daarvoor moet u naar de notaris. Door een testament kan de vererving er heel anders uit komen te zien. Zo kunnen geliefde personen of goede doelen van een extra centje worden voorzien dat ze normaal niet zouden krijgen.

Bescherming echtgenoot

Tot 2003 was een overblijvende partner niet beschermd tegen 'graaierige' kinderen. Direct na het overlijden van één van de ouders konden de kinderen hun erfdeel opeisen. Zo konden overblijvende partners in ernstige problemen komen. Sinds 2003 krijgen de overblijvende partners in eerste instantie alles. De erfdeelen van de kinderen worden omgerekend in geld. Dit bedrag wordt pas uitgekeerd als de langstlevende overlijdt.

Jammer voor de 'koude kant'

Er bestaat een zogenaamde uitsluitingsclausule. Deze clausule houdt in dat wanneer de erfenis naar een getrouwd kind gaat, de aangetrouwde partner (de koude kant) wordt uitgesloten. Ook als het ervend kind in gemeenschap van goederen is getrouwd, blijft de erfenis alleen van de ervende nakomeling. De uitsluitingsclausule moet voorkomen dat bij een echtscheiding de ex-partner claims kan leggen op de ex-schoonfamilie. Even leek deze clausule standaard in de wet te komen, maar in september 2008 is besloten dat toch niet te doen. Zo blijft u zelf verantwoordelijk voor het al dan niet uitsluiten van de koude kant.

Belastingen

Echtgenoten betalen over de eerste € 22.763,- slechts 5% belasting. En zij hebben een vrijgesteld bedrag van € 532.570,-. Kinderen betalen ook 5%, hun vrijstellingen zijn aan allerlei regeltjes gebonden. Bij een erfdeel boven de € 26.852,- hebben zij geen vrijstelling. Klein- en achterkleinkinderen betalen 8% (de vrijstelling is vergelijkbaar met die van

kinderen), andere erfgenamen betalen 26%. Voor hogere bedragen gelden hogere percentages.

Veranderingen

In 2010 zullen de belastingen op erfenissen omlaag gaan en de vrijstellingen voor partners en kinderen omhoog. Er komen minder verschillende tarieven en de regelgeving zal ook strikter worden ter voorkoming van ontduiksituaties.

Informatie

Meer info over erfrecht vindt u op:

www.belastingdienst.nl

www.nalaten.nl

www.homefinance.nl

www.notaris.nl

en de notaristelefoon: 0900-3469393.

Bijlage 4

Voor meer informatie

Stichting Pensioen kijker.nl

E: info@pensioen kijker.nl

W: www.pensioen kijker.nl

Zeker Weten – Uw erfenis goed geregeld

T: Erfenislijn: 0900-erfenis (3733647). De Erfenislijn is bereikbaar op werkdagen van 10 tot 17 uur en kost 55 cent per minuut.

E: zekerweten@megg.nl

W: www.mijnerfenisgoedgeregeld.nl

Yarden

T: 0800 1292

E: info@yarden.nl

W: www.yarden.nl

Inspraak Orgaan Turken

T: 030-2343625

E: info@iot.nl

W: www.iot.nl

Lize

T: 030 - 2332100

E: info.lize@lize.nl

W: www.lize.nl

Colofon

Uitgave van het NOOM
Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten
Augustus 2009

Bezoekadres:
Piet van Dommelenhuis
4e etage
Churchillaan 11
3527 GV Utrecht

Postadres:
Postbus 2069
3500 GB Utrecht

T 030 276 99 85
W www.netwerknoom.nl

Coördinator:
Drs F.G. May
T 06 53 55 48 18
E may@netwerknoom.nl

Samenstelling en eindredactie: Yvonne Heygele
Fotografie: Intercultureel Bureau SES; Yiu Cheung, Chun Pah

De organisatie van de themadag
was in handen van
Intercultureel Bureau SES

